

Univers Pedagogic

34 (1011),
1 octombrie 2026

Săptămânalul pedagogilor din toată țara!

pro

MENTORAT PENTRU PROFESORII AFLAȚI LA ÎNCEPUT DE CARIERĂ

Peste 450 de cadre didactice care au pășit în profesie în anul de studii 2026-2027 sunt implicate, în perioada 21 septembrie - 1 octombrie a.c., într-un proces de consultare privind nevoile lor de sprijin în primii ani de activitate. Inițiativa este organizată de Institutul Național pentru Educație și Leadership (INEL), în colaborare cu Ministerul Educației și Cercetării, și se desfășoară pentru al treilea an consecutiv.

Discuțiile sunt orientate spre experiențele reale ale profesorilor aflați la început de drum și spre identificarea formelor de sprijin care îi pot ajuta să se adapteze mai ușor la activitatea din școală sau grădiniță. Feedbackul cadrelor didactice va fi valorificat la stabilirea priorităților pentru dezvoltarea profesională și ajustarea programului de mentorat. În această perioadă, debutanții

pot indica tipul de sprijin de care consideră că au nevoie și mentorul cu care își doresc să lucreze.

Mentoratul reprezintă una dintre principalele forme de susținere a cadrelor didactice aflate la început de carieră. Fiecare profesor debutant beneficiază de îndrumarea unui cadru didactic cu experiență, care îl sprijină în procesul de integrare profesio-

nală și gestionare a situațiilor specifice primilor ani de activitate. La întâlniri participă și membri ai Asociației Cadrelor Didactice Debutante „ProEduStart”, care împărtășesc experiențe din propria perioadă de debut, prezentând oportunități de sprijin și dezvoltare profesională.

Pentru cadrele didactice debutante sunt prevăzute măsuri de susținere profesională și financiară. În primii cinci ani de activitate, acestea beneficiază de normă didactică redusă la 75% și asistența unui mentor, precum și de o compensație anuală de 4.000 de lei pentru procurarea materialelor și echipamentelor didactice. Indemnizația unică acordată la începutul activității poate ajunge la 375.000 de lei, în funcție de studii, funcția ocupată și localitatea în care este exercitată activitatea.

Program de microcalificare pentru incluziunea elevilor cu deficiențe de auz

Cadrele didactice din învățământul profesional tehnic vor putea să-și dezvolte competențele pentru lucrul cu elevii cu deficiențe de auz în cadrul unui nou program de microcalificare lansat la Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă” din Chișinău. Programul „Competențe pentru incluziunea educațională a elevilor cu deficiențe de auz și comunicarea în limbajul semnelor”, cu un volum de 15 credite transferabile, a fost lansat la 29 septembrie și include formare în domeniul comunicării în limbajul semnelor, al abordărilor psihopedagogice și al adaptării procesului educațional.

Acesta a fost elaborat în cadrul proiectului GIZ „Comunități, Întreprinderi și Comune Puternice pentru Moldova”, în parteneriat cu Ministerul Educației și Cercetării (MEC), în vederea consolidării capacității sistemului de învățământ profesional tehnic de a asigura accesul la educație și formare profesională pentru elevii cu deficiențe de auz. Conținutul programului este structurat în jurul unor competențe relevante pentru activitatea didactică: comunicarea în limbajul semnelor și dezvoltarea percepției vizuale, abordarea psihopedagogică a elevilor cu deficiențe de auz, precum și utilizarea instrumentelor și tehnologiilor de sprijin pentru comunicare și învățare.

Programul prevede formarea a 60 de cadre didactice din 35 de instituții de învățământ profesional tehnic din Republica Moldova. Procesul de perfecționare le va permite participanților să-și consolideze competențele de comunicare în activitățile cu elevii cu deficiențe de auz și să adapteze strategiile și instrumentele didactice la particularitățile acestora.

Noi reguli de exercitare a profesiei de psiholog în R. Moldova

Activitatea psihologilor din Republica Moldova ar urma să fie reglementată printr-un set de norme noi, propuse într-un proiect de lege înregistrat în Parlament. Inițiativa vizează atât condițiile de exercitare a profesiei, cât și organizarea serviciilor psihologice și protejarea beneficiarilor acestora. Printre modificările propuse se numără reglementarea mai clară a activității psihologilor care lucrează în regim de liberă practică, inclusiv din perspectiva contribuțiilor sociale și a asigurării medicale.

Proiectul stabilește reguli pentru specialiștii care au parcursuri educaționale diferite de cele prevăzute de noile cerințe. Astfel, persoanele cu licență într-un alt domeniu și master în psihologie ar

urma să dispună de o perioadă de cinci ani pentru conformarea studiilor. În același timp, specialiștii cu studii în psihopedagogie sau psihopedagogie specială și master în psihologie, precum și cei care au urmat anterior programe de recalificare în psihologie, își vor putea continua activitatea în limitele competențelor dobândite.

Psihoterapia este, de asemenea, vizată de noile prevederi. Pentru exercitarea acestei activități va fi necesară, pe lângă studiile de specialitate, absolvirea unui program acreditat de formare profesională în psihoterapie. Condiția ar urma să se aplice și medicilor psihiatri care oferă servicii de psihoterapie în regim de liberă practică.

O altă prevedere se referă la organizarea activității profesionale. Societățile care prestează

servicii psihologice vor putea fi constituite și sub forma unor societăți cu răspundere limitată, iar serviciile vor fi oferite doar de specialiști care dețin atestat de liberă practică și activează în

limitele specializărilor autorizate. Pentru aplicarea noilor reguli este prevăzută o perioadă de tranziție până la 1 ianuarie 2028. Până la această dată urmează să intre în aplicare unele dintre cerințele

referitoare la atestatul de liberă practică, înscrierea în Registrul unic al psihologilor, statutul de membru al Colegiului Național al Psihologilor și formele de organizare a activității de liberă practică.

Noile prevederi vin în contextul procesului de reglementare a profesiei de psiholog în R. Moldova. Legea nr. 103/2025 privind exercitarea profesiei de psiholog a instituit cadrul juridic pentru accesul și exercitarea profesiei, iar în iulie curent a fost lansat procesul de constituire a Colegiului Psihologilor. Prin proiectul propus sunt detaliate condițiile de exercitare a profesiei și mecanismele de organizare și supraveghere a serviciilor psihologice, cu accentul pus pe competențele profesionale, formarea continuă și respectarea standardelor de calitate.

Educația STEAM: O nouă disciplină opțională, explorată de elevi din 12 școli

O nouă disciplină opțională – „Educația STEAM pentru dezvoltare durabilă” – care permite aplicarea practică a cunoștințelor, este studiată în acest an de învățământ de aproximativ 1 000 de elevi din 12 școli-model din Republica Moldova. În cadrul acesteia, școlarii combină obiecte de studiu precum matematica, fizica, biologia, tehnologia, artele ș.a.

Inițiativa aduce o abordare modernă a învățării, bazată pe proiecte, experimentare și aplicarea practică a cunoștințelor dobândite la diferite discipline. De pildă, elevii vor utiliza formule matematice pentru a calcula consumul de energie al unei clădiri, cu aplicarea unor fenomene și principii fizice pentru a proiecta soluții de eficiență energetică, folosind tehnologii digitale pentru a analiza date și integra elemente de design în vederea dezvoltării unor proiecte utile comunității.

Investițiile în laboratoare și echipamente moderne le oferă elevilor mai multe oportunități să experimenteze și să înțeleagă utilitatea celor învățate la fizică, biologie sau chimie. Prin pilo-

tarea unei asemenea discipline opționale se urmărește extinderea acestui fel de abordare. Pe termen lung, astfel de experiențe de învățare vor contribui la dezvoltarea unor competențe ce țin de gândire critică, dar și de creativitate.

Ulterior, disciplina ar putea fi extinsă la nivelul întregului sistem educațional din țara noastră. La finalul perioadei de pilotare, rezultatele vor fi analizate, iar curriculumul revizuit va fi propus spre aprobare. Pentru a asigura implementarea eficientă a noii discipline, aproximativ 30 de profesori de matematică, fizică, chimie, biologie, informatică și alte obiecte din cele 12 școli-model au participat în luna august a.c. la un program intensiv de formare desfășurat pe parcursul a 3 zile. La elaborarea noului curriculum au contribuit PNUD, Uniunea Europeană și Norvegia.

Cor. UPp

Medalie de argint pentru R. Moldova la Olimpiada Balcanică de Informatică rezervată Juniorilor

Cristian Pleșca, elev în clasa a VIII-a la Liceul Teoretic „Orizont” din Chișinău, s-a învrednicit de medalia de argint la Olimpiada Balcanică de Informatică pentru Juniori, desfășurată în perioada 22-28 septembrie curent la Sarajevo, Bosnia și Herțegovina. De remarcat că la ediția din acest an, a 19-a, au participat 55 de elevi din 13 țări.

Republica Moldova a fost reprezentată de 4 școlari și 2 profesori. În componența lotului național olimpic au mai intrat: Victor Roșca, elev în clasa a IX-a la Liceul privat „Orizont” din Chișinău; Agnesa Chirpiciu, clasa a IX-a la Gimnaziul „Ștefan cel Mare” din Nisporeni; Daniel Kirillov, clasa a VIII-a la LT „Orizont” din capitală.

Echipa țării noastre a fost coordonată de dr. Angela Globa, conf. univ. la Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă” din Chișinău. Conducător adjunct al delegației a fost Gabriel Cojocaru, olimpic internațional și reprezentant al Massachusetts Institute of Technology din SUA.

Cercetarea universitară, prezentată publicului la Noaptea Cercetătorilor Europeni

Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă” din Chișinău a organizat, la 25 septembrie curent, *Noaptea Cercetătorilor Europeni*, eveniment dedicat promovării științei și cercetării în rândul publicului larg. Începând cu ora 16:00, parterul Blocului 1 de studii al UPSC a găzduit zeci de proiecte de cercetare, prezentate de cadre didactice, cercetători și studenți ai universității. Evenimentul a oferit vizitatorilor posibilitatea de a cunoaște proiectele aflate în desfășurare, domeniile abordate și rezultatele obținute în cadrul acestora.

Fiecare echipă de cercetare a avut un spațiu dedicat, în care a prezentat obiectivele, activitățile

și rezultatele proiectelor, dar și modul în care acestea răspund unor necesități concrete din educație și din societate. Vizitatorii au putut discuta direct cu oamenii de știință, au pus întrebări și au explorat materialele și produse dezvoltate în cadrul proiectelor.

O componentă distinctă a evenimentului a fost dedicată rezultatelor aplicative ale cercetării realizate la UPSC. Prin formatul său interactiv, evenimentul a creat un cadru pentru comunicarea directă dintre savanți și comunitate, oferind publicului posibilitatea de a vedea cum se transformă cercetarea în rezultate, produse și soluții cu aplicabilitate practică.

Peste 500 de cadre didactice, instruite pentru siguranța copiilor în mediul digital

Peste 500 de cadre didactice din instituțiile de învățământ general din întreaga țară au participat, în perioada 23-25 septembrie a.c., la instruirii online dedicate siguranței copiilor în mediul digital. Activitățile au fost organizate de Ministerul Educației și Cercetării, în parteneriat cu Centrul Internațional „La Strada”.

Cu genericul „Pășesc sigur digital în treapta gimnazială”, instruirile au oferit cadrelor didactice, în special diriginților claselor a V-a, recomandări și instrumente pentru prevenirea riscurilor din mediul online și formarea unor comportamente digitale sigure și responsabile în rândul elevilor. În cadrul celor două sesiuni a fost prezentată resursa didactică „Pășesc sigur digital în treapta gimnazială”, elaborată de Centrul Internațional „La Strada”. Materialul este destinat utilizării de către diriginți la începutul anului școlar și îi sprijină în cunoașterea experiențelor digitale ale elevilor, a comportamentelor acestora în mediul online și a nivelului de informare privind siguranța digitală.

Trecerea de la ciclul primar la treapta gimnazială presupune schimbări importante pentru elevi: un colectiv nou, profesori noi, interese și provocări diferite. În condițiile în care tehnologia este parte a vieții cotidiene a copiilor, aceste transformări se reflectă și în mediul online. Din acest motiv, primele săptămâni ale clasei a V-a reprezintă o perioadă potrivită pentru abordarea sistematică a siguranței digitale și discutarea riscurilor asociate utilizării mediului online.

Un accent aparte în cadrul instruirilor a fost pus pe rolul diriginților în această perioadă de tranziție. Cunoașterea experiențelor digitale

ale elevilor și dialogul constant cu aceștia vor contribui la identificarea timpurie a unor situații de risc și la prevenirea fenomenelor precum cyberbullyingul.

Activitățile fac parte din demersurile Ministerului Educației și Cercetării în vederea implementării Standardelor pentru protecția și siguranța copiilor/elevilor în mediul online în instituțiile de învățământ general, completând campania națională de informare „Siguranță digitală pentru fiecare copil!”. Resursa didactică „Pășesc sigur digital în treapta gimnazială” este disponibilă pe platforma *SigurOnline.md* – secțiunea pentru profesori.

Cadrele didactice, părinții și elevii pot solicita consiliere și raporta situații de risc sau abuz online prin intermediul *SigurOnline.md*. Situațiile de abuz asupra copilului pot fi semnalate și la Telefonul Copilului – 116 111, precum și prin platforma *12plus.md*, dezvoltată de Centrul Național de Prevenire a Abuzului față de Copii.

Uniunea Europeană: Două grupe noi de creșă vor fi create la Grădinița din satul Bâc

Instituția de Educație Timpurie din satul Bâc, comuna Bubuieci, mun. Chișinău, va fi extinsă cu două grupe noi de creșă, grație suportului venit din partea Uniunii Europene. La finisarea lucrărilor, Grădinița va putea primi peste 160 de copii.

Valoarea totală a investiției pentru darea în exploatare a creșei este de 80 de milioane de lei. În particular, construcția noilor grupe este asigurată printr-un grant de 10 milioane de lei oferit în cadrul Planului de Creștere al Uniunii Europene pentru Republica Moldova.

Reamintim că reprezentanții Comisiei Europene au vizitat săptămâna trecută șantierul, în contextul

afilării în țara noastră pentru reuniunea Comitetului de monitorizare a Planului de Creștere. Finanțarea se face prin intermediul autorității publice locale și din resurse atrase prin alte programe susținute de Executiv.

O vocație construită prin pasiune, formare continuă și dăruire

Interviu cu profesoara Veronica Furtună

Cariera didactică a doamnei Veronica Furtună este un exemplu de dăruire, adaptabilitate și evoluție continuă. Drumul său la catedră a început ca profesoară de limba engleză în satul Romanești, Strășeni, și a continuat la Instituția Publică Liceul Teoretic Măgădești din raionul Criuleni. Astăzi, ea își desfășoară activitatea atât ca profesoară de engleză, cât și de limba și literatura română, îmbinând deschiderea spre lume oferită de o limbă străină cu valorificarea identității și a rădăcinilor culturale. Un cadru didactic activ, dumneaei se implică constant în proiecte educaționale de impact – de la inițiative de promovare a lecturii, precum „Lecturiada”, până la programe de alfabetizare digitală și activități de mentorat pentru colegi. Vă invităm să descoperiți o conversație inspirațională despre rolul profesorului modern, echilibrul dintre lectură și tehnologie, provocările dirigenției și motivația din spatele unei cariere dedicate complet copiilor și școlii.

– Fiecare profesor are o poveste la început de drum. Care a fost momentul în care ați simțit că locul dumneavoastră este în fața elevilor?

– Nu cred că am ales meseria de profesor într-o singură zi. A fost mai degrabă un vis care m-a însoțit din copilărie și care, în timp, a devenit o alegere conștientă. Un rol important l-a avut diriginta mea din liceu, Olga Caraman, profesoară de limbă engleză. După atâția ani, îmi dau seama că nu m-a inspirat doar prin ceea ce făcea, ci mai ales prin felul în care era: atentă la elevi, apropiată de ei și, în același timp, exigentă. Mi-a arătat că poți să fii profesor și să rămâi, înainte de toate, om. Poate că atunci, fără să-mi dau seama, am început să-mi imaginez propriul drum la catedră. Iar după 13 ani de profesie, unul dintre cele mai frumoase gânduri este că, la rândul meu, pot deveni pentru un elev acel dascăl pe care îl va păstra în amintire și peste ani.

– Ați debutat ca profesoară de limba engleză, lucrând deopotrivă cu cei mici și cu cei mari. Ce v-a fascinat cel mai mult la această disciplină?

– Posibilitatea de a deschide, prin intermediul ei, o ușă către o lume nouă. O limbă străină nu înseamnă doar cuvinte, reguli gramaticale și exerciții, ci și cultură, oameni, povești, muzică și alte moduri de a privi lumea. Pentru mine, una dintre cele mai mari bucurii ale unui profesor este să vezi clipa în care un copil spune pentru prima dată un cuvânt sau o propoziție într-o limbă străină și își dă seama: „Pot să fac asta!”. În acel moment, nu mai predai doar o limbă. Îi oferi elevului curajul de a ieși din limitele pe care și le-a pus singur. Cred că aceasta este frumusețea limbilor străine: ne ajută să trecem dincolo de ceea ce ne este familiar. Iar dacă profesorul reușește să transforme această descoperire într-o experiență plăcută, elevul nu mai învață doar pentru o notă. Începe să învețe pentru că vrea să cunoască, să comunice și să descopere lumea.

– Ce v-a determinat să adăugați limba și literatura

română pe lângă predarea limbii engleze și cum vă ajută această dublă perspectivă la clasă?

– Alegerea a venit dintr-o dorință mai veche de a aprofunda relația mea cu limba maternă și cu literatura. După experiența acumulată în predarea limbii engleze, am simțit că vreau să o valorific și într-un domeniu care îmi este foarte apropiat sufletește. Cele două perspective mă ajută să înțeleg mai bine dificultățile elevilor atunci când învață să comunice, să-și exprime ideile și să-și construiască propriul discurs. Astăzi, cele două discipline se completează în activitatea mea. Engleza îmi oferă perspectiva deschiderii către lume, iar româna îmi oferă perspectiva identității și a rădăcinilor. Cred că un profesor are nevoie de ambele: să-i ajute pe copii să-și cunoască propria voce și, în același timp, să le dea curajul să o facă auzită într-o lume tot mai largă.

– Sunteți dirigintă la clasa a VII-a. Cum păstrați conexiunea cu elevii la această vârstă a schimbărilor?

– Cred că cea mai mare provocare la vârsta clasei a VII-a este să înțelegi și să accepți transformările prin care trec elevii. Este o perioadă în care adolescenții își caută identitatea, devin mai independenți, își exprimă tot mai puternic opiniile, dar, în același timp, au încă nevoie de sprijin, de încurajare și de sentimentul că sunt ascultați și înțeleși. Pentru mine, cheia este comunicarea sinceră și apropierea bazată pe încredere. Încerc să le ofer un spațiu în care să poată vorbi liber, fără teama de a fi judecați. Îi ascult, le respect opiniile și îi implic în luarea unor decizii care țin de viața clasei. Cred că un diriginte nu trebuie să fie doar cel care stabilește reguli, ci și adultul la care elevul poate veni atunci când are nevoie de un sfat sau pur și simplu de cineva care să-l asculte. Conexiunea se construiește și prin lucruri simple: o discuție la momentul potrivit, o încurajare, umorul, activitățile comune și interesul autentic pentru ceea ce îi preocupă. Iar atunci când elevii simt că sunt respectați și valorizați ca persoane, devin mai deschiși

și mai dispuși să construiască împreună cu noi o relație bazată pe încredere.

– Care este cea mai mare provocare la gestionarea triunghiului elev-părinte-școală?

– Păstrarea unui echilibru între nevoile copilului, așteptările familiei și responsabilitatea școlii. Fiecare parte privește lucrurile dintr-o perspectivă diferită, iar uneori aceste perspective nu coincid. Pentru mine, punctul de plecare este întotdeauna binele și dezvoltarea elevului. De aceea, încerc să construiesc o comunicare bazată pe respect, deschidere și încredere, atât cu copiii, cât și cu părinții. Cred că problemele nu se rezolvă prin căutarea unui vinovat, ci prin dialog și prin găsirea unor soluții pe care să le susținem împreună. Un părinte trebuie să simtă că școala îi este partener, iar elevul – că atât familia, cât și profesorii îi sunt alături. Atunci când cele trei componente comunică și transmit mesaje coerente, șansele ca școlarul să se dezvolte armonios cresc considerabil. În fond, școala și familia nu ar trebui să lucreze una împotriva celeilalte,

rezultatele întârzie să apară. Uneori, o vorbă de încurajare, răbdarea sau simplul fapt că îi transmiți unui copil „eu cred că poți” poate deveni punctul de plecare pentru o schimbare. Experiența aceea mi-a reamintit că educația nu înseamnă doar să transmitem cunoștințe, ci și să descoperim potențialul fiecărui copil. Iar uneori, elevii sunt cei care ne educă pe noi să fim profesori mai buni.

– Cum împăcați pasiunea pentru carte cu tehnologia în educație?

– Pentru mine, lectura și tehnologia nu se află în competiție. Dimpotrivă, cred că, atunci când sunt folosite cu discernământ, se pot completa foarte frumos. Cartea formează profunzimea, răbdarea și capacitatea de a reflecta, iar tehnologia poate deschide noi modalități de a descoperi, crea și comunica. Implicarea în proiecte precum „Lecturiada” mi-a confirmat cât de important este să le oferim elevilor contexte în care lectura să devină o experiență personală, nu doar o

ci una alături de cealaltă, având în centrul atenției același obiectiv: educarea copilului.

– Ați avut vreodată un elev care v-a dărâmat un stereotip sau v-a schimbat radical modul de a privi profesia? Ce ați învățat din acea experiență?

– Desigur. Cred că fiecare profesor întâlnește, la un moment dat, un elev care îi schimbă perspectiva. Și eu am avut astfel de experiențe. Un elev pe care, la început, l-aș fi putut considera mai puțin interesat de școală, mai puțin implicat sau chiar dificil mi-a demonstrat, în timp, că dincolo de un comportament sau de o notă se află întotdeauna o poveste pe care nu o cunoaștem în totalitate. Acea experiență m-a făcut să fiu mai atentă la ceea ce se află dincolo de aparențe și să nu pun prea repede etichete. Am înțeles că un elev poate avea resurse extraordinare, dar să nu știe încă să le exprime sau să nu fi întâlnit persoana care să creadă suficient de mult în el. Am învățat, poate mai mult decât din orice curs de formare, că profesorul nu trebuie să renunțe la discipol atunci când

sarcină școlară. În același timp, alfabetizarea digitală este indispensabilă în contextul realităților din ziua de astăzi. La clasă încerc să le aduc împreună: putem porni de la o carte și ajunge la o prezentare digitală, un podcast, un jurnal de lectură interactiv, un produs multimedia sau o discuție online. În felul acesta, tehnologia devine un instrument care apropie elevul de carte, nu unul care îl îndepărtează de ea. Rolul profesorului este să găsească acest echilibru: să-i învețe pe copii să folosească tehnologiile fără să piardă bucuria de a deschide o carte și de a rămâne, pentru câteva momente, doar cu propriile gânduri. Pentru mine, aceasta este una dintre cele mai frumoase întâlniri dintre tradiție și educația viitorului.

– Cum reușiți să-i faceți pe elevii de azi să îndrăgească lectura și ce cărți le puneți în mână atunci când vreți să-i cuceriți?

– Primul pas este să nu le prezentăm lectura ca pe o obligație, ci ca pe o întâlnire cu o poveste în care se pot regăsi. Elevii de astăzi au foarte multe surse de informație și foarte multe tentații, de aceea

trebuie să găsim acele cărți care le vorbesc despre lumea lor, despre prietenie, familie, curaj, alegeri, pierderi, visuri sau despre dorința de a-și găsi locul. Încerc să le ofer și libertatea de a alege. Discutăm despre cărți, le recomand titluri, dar îi provoc și să vină ei cu recomandări pentru colegi. Uneori, o recomandare făcută de un coleg poate fi mult mai convingătoare decât o listă impusă de profesor.

Când vreau să-i cuceresc, aleg cărți care au personaje memorabile și povești care provoacă emoție. Pentru cei din ciclul gimnazial, pot fi foarte atractive *Fahrenheit 451* de Ray Bradbury, *Toate bufnițele* de Filip Florian, *Grădina de sticlă* de Tatiana Țibuleac sau *Kinderland* de Lili-ana Corobca. Îmi place însă să alternez literatura contemporană cu textele clasice, pentru ca elevii să descopere că și o operă scrisă cu mult timp în urmă poate avea întrebări surprinzător de actuale; recent le-am propus elevilor mei din a VIII-a *Hronicul și cântecul vârstelor* de Lucian Blaga, o operă care oferă cititorului mult mai mult decât o simplă relatare autobiografică. Este o creație prin care Blaga își reconstituie copilăria și adolescența, dar, în același timp, îl invită pe cititor să privească formarea unui om și a unui creator. Și mai este ceva: profesorul trebuie să fie el însuși un cititor vizibil. Dacă elevii mă văd vorbind cu bucurie despre o carte, povestind despre un personaj care m-a impresionat sau recomandându-le o lectură pe care am descoperit-o recent, înțeleg că lectura nu este doar „o temă pentru acasă”, ci poate fi o formă de a trăi mai multe vieți.

– Ce competență digitală este vitală astăzi pentru ca un profesor să vorbească „pe limba” noii generații, fără a-și pierde din autenticitate?

– Capacitatea de a folosi tehnologia cu un scop pedagogic clar. A „vorbi pe limba” noii generații nu înseamnă să imităm elevii, ci să înțelegem lumea digitală în care trăiesc și să transformăm tehnologia într-un instrument de învățare. La fel de importantă este gândirea critică în mediul digital: să știm să selectăm și să verificăm informațiile și să-i învățăm și pe elevi să facă acest lucru. În același timp, tehnologiile trebuie să rămână un instrument, nu un scop. Putem folosi aplicații, platforme sau inteligența artificială, fără să pierdem ceea ce este esențial: dialogul, empatia, gândirea și relația autentică dintre profesor și elev. Până la urmă, cred că elevii nu au nevoie de un profesor care să le imite limbajul, ci de unul care le înțelege universul și le oferă repere.

(Continuare în pag.4)

2026 - Anul Nadia Comăneci

Nadia Comăneci s-a născut la Onești, județul Bacău. În 1966, la vârsta de doar 5 anișori, începe să practice gimnastica în echipa locală, sub îndrumarea antrenorilor Marcel Duncan și Maria Simionescu. Peste un an este selectată pentru Școala experimentală de gimnastică înființată de antrenorii Bela și Marta Karolyi. La vârsta de 10 ani, participă la prima sa competiție internațională, unde câștigă titlul la proba de individual compus, contribuind la obținerea medaliilor de aur pe echipe. Peste doi ani, câștigă aurul la individual compus, precum și la sărituri și paralele inegale, la Turneul Prieteniei (Drujba), o competiție internațională importantă pentru gimnastele junioare, care a avut loc la Gera, în Germania de Est

deoarece am impresia că în Republica Moldova mai puțin s-a vorbit despre aceasta. Cartea în cauză a reapărut în acest an când se împlinesc 50 de ani de la Jocurile Olimpice de la Montreal și 60 de ani de când Nadia Comăneci a început să practice gimnastica sportivă. Este o ediție nouă, revăzută și îmbogățită.

Radu Paraschivescu a preluat câteva cuvinte scrise pe coperta primei ediții, pe care le reproduc pentru a intra direct în subiectul volumului precedent, precum și al celui actual: „Nadia le spune celor care vor s-o audă că nu s-a născut prințesă, nu și-a uitat trecutul și nu și-a șters prietenii din agendă. Totodată, ea scrie o serie de miniseuri care pot să pară rețete ale succesului, dar nu sunt. Rostul lor e să le deschidă ochii candidizilor care nu știu că gramul de aur înseamnă un litru de sudoare. Și să-i invite la cumpărare pe toți cei care văd în marii sportivi niște aspiratoare de privilegii și nimic mai mult”.

Cartea este dedicată soțului ei, Bart Conner, fiind scrisă de Nansy Anne Richardson Fisher, prima ediție, și tradusă din engleză de Octav Bozintan. A doua ediție are un interviu cu Andrei Nourescu, o prefață de Radu Paraschivescu și postfață de Andreea Esca. Noi, cei de o vârstă cu Nadia Comăneci sau un pic mai „mărișori”,

s-ar părea că o cunoaștem destul de bine. Dar citind acest volum m-am convins că cunosc doar „vârful aisbergului”; cu atât mai mult ea poate trezi un interes aparte pentru tânăra generație. Deoarece Nadia Comăneci este un adevărat simbol al grației, disciplinei, perseverenței și perfecțiunii, care a schimbat radical istoria gimnasticii mondiale.

Cartea a apărut în rezultatul unor scrisori către o tânăra gimnastă care i-a scris că vrea să afle totul despre celebra atletă română. De fapt, începe cu răspunsul la acele scrisori, citez doar câteva rânduri din primul răvaș: „Dragă prietenă, nu știu nici chiar eu totul. M-ai rugat să începem o corespondență, sperând că viața mea îți va servi drept model. Am oarecare rezerve. Cu speranța că experiențele mele îți vor aduce măcar o umbră de ajutor, voi încerca să-ți răspund. Nu uita că sunt părți din viața mea, iar tu trebuie s-o construiești pe a ta cu aceeași grijă și aceeași sinceritate, fără opreliști. Nadia Comăneci”. Iată o altă mărturisire din primele răvașe ale protagonistei: „Dragă prietenă, în scrisoare m-ai întrebat despre visuri, copilărie și primii mei ani ca gimnastă. Probabil că te-ai așteptat la un răspuns simplu, direct. Poate că voiai să știi cum a fost cu prima notă de zece, cu medaliile de aur, cu fuga peste graniță... Toate la timpul

lor”. Și urmează descrierea vieții sale, care n-a fost deloc ușoară, căci orice performanță se obține prin multă muncă, curaj și perseverență. Este important să menționăm că cunoscuta gimnastă nu se referă doar la biografia sa personală, ci vorbește cu dragoste și despre țara unde s-a născut și s-a afirmat ca sportivă: „Știi ceva despre țara de unde vin? Nu poți să cunoști cu adevărat un om dacă nu-i știi originile. Nimic nu apare din neant. Dacă vrei să mă cunoști, cunoaște-i întâi pe români, deoarece tot ce sunt eu provine de acolo și face parte din viitorul lor. Când evoc România, văd numai partea frumoasă. Dar istoria sa, aidoma celei a altor țări a fost marcată de vărsări de sânge – pentru pământuri, pentru patimi, pentru năzuințe și libertate”.

Cu referință la pasiunea sa pentru sport, destăinuie franc: „Nu m-am născut campioană și nici nu visam, în acele zile ale începutului, să devin așa ceva. Gândul îmi era la micile competiții organizate de Bela în sală și la recompensele mărunte pe care mi le dădea când executam corect. Visam să învăț elemente noi. N-aveam deloc în față imaginea celebrității și a succesului internațional. Doream să alerg, să mă învăț, să fac salturi duble și să nu mă țină nimic legată de pământ, deoarece fusesem născută să zbor”. Și a zburat, atingând cele mai înalte culmi prin efort asiduu și o viață disciplinată. A și riscat când a trecut ilegal frontiera în Ungaria; apoi în Austria, ca să ajungă în Canada unde a avut ocazia s-o cunoască și pe Selin Dion, care în acea perioadă deja era o mare vedetă. Per ansamblu, chintesenta vieții și succesului Nadei Comăneci este reflectată de următoarea mărturisire: „Viața nu mi-a fost oferită pe o tavă de aur. Nimic nu mi-a venit de-a gata. Am vizat diverse ținte; uneori le-am atins, alteori nu. Munca susținută te duce întotdeauna undeva. Dacă ai puțin talent și te străduiești din greu, atunci ai șanse să devii o mare câștigătoare. Iar dacă ai o stea norocoasă deasupra capului, atunci îți poți îndeplini visurile. Mai presus de toate, trebuie să arzi de dorința de a face ceva nemaivăzut”.

Andreea Esca în postfața cărții subliniază următorul gând care poate servi

drept concluzie: „Există un cuvânt care impresionează, intimidează și inspiră în același timp: performanță! De obicei, performanța este asociată cu sportul. Cu victoria. Cu podiumul. Cu momentul acela în care devii cel mai bun. Doar că performanța nu este numai clipa vizibilă sub lumina reflectoarelor. Este tot ce o precedă. Iar dacă vorbim despre sport, a fi cel mai bun nu înseamnă doar să câștigi. Înseamnă să repeți, să pierzi, să reîncepi. Performanța este o disciplină discretă, neștiută, înainte de a deveni un rezultat spectaculos, în văzul tuturor. Iar eu admir performanța! La mulți ani nouă, și vouă, celor care aveți spirit de campioni!”

Voi încheia cu un citat din interviul realizat de tizul subsemnatului, Andrei Nourescu, publicat în numărul 38 al revistei *A List Magazine*, martie 2026: „Nadia, vorbim și despre locurile natale? Când te întorci cu gândul la Onești, la ce te gândești prima dată?, îi spun. „Onești înseamnă acasă. Mă gândesc la locuința care încă există, apartamentul meu este acolo, a locuit tatăl meu acolo, încă îl păstrez... Apoi, acasă văd în minte drumul care mi se pare extrem de scurt acum, de la locuința noastră până la sala de gimnastică, drum pe care îl făceam în fiecare zi și mi se părea așa de lung atunci când eram micuță”, se confesează marea campioană.

Apropo, și în Republica Moldova avem o localitate cu aceeași denumire, Onești, un sat din raionul Strășeni. Poate în viitor și din această așezare de codru vom avea campioni? Sper că v-am trezit interesul spre lectura acestei cărți captivante. Astfel vom contribui la îmbunătățirea unor rezultate nu numai în domeniul sportului, ci și la lectură. Luându-l drept exemplu pe David Popovici, un alt campion olimpic din România, la înot, care promovează nu doar un mod sănătos de viață, ci și lectura. Amintim în acest context că, conform rezultatelor PISA 2025, elevii din R. Moldova la lectură au obținut 404 puncte, cu 7 mai puține decât la ediția precedentă. Așadar, spor la lectură plăcută, dar și utilă, precum și la noi rezultate sportive de succes.

Andrei VIZIRU

INTERVIUL DE JOI

O vocație construită prin pasiune, formare continuă și dăruire

(Continuare din pag. 3)

– **Ați avut experiență de mentorat și ați coordonat activități metodice. Ce înseamnă pentru dumneavoastră să fii un coleg care îi inspiră și pe ceilalți?**

– Înseamnă înainte de toate, să fii dispus să împărtășești, să ascuți și să înveți la rândul tău. M-am implicat mai activ în activitățile de mentorat în perioada COVID-19, când trecerea bruscă la învățământul online ne-a plasat în fața unor provocări pentru care mulți dintre noi nu eram pregătiți. A fost o perioadă dificilă, dar și un adevărat catalizator pentru schimbare. Am început să descoperim împreună noi instrumente și metode de predare, să experimentăm și să integrăm tehnologiile în procesul educațional.

Această experiență m-a convins că un coleg poate inspira nu doar prin ceea ce știe, ci și prin disponibilitatea de a căuta soluții împreună cu ceilalți. Pentru mine, mentoratul înseamnă schimb de experiență, sprijin și învățare continuă.

– **CV-ul dumneavoastră arată un parcurs continuu de formare: limba engleză, leadership, recalcificare, formări digitale. De ce considerați important ca un profesor să continue să învețe?**

– Un profesor nu poate cere elevilor să fie curioși și dornici să învețe dacă el însuși încetează să studieze.

Pentru mine, formarea continuă a fost o necesitate firească a profesiei, dar și o modalitate de a rămâne conectată la schimbările din educație. Parcursul meu a

venit din dorința de a-mi extinde competențele și de a descoperi noi perspective asupra procesului de predare. Fiecare etapă m-a ajutat să privesc altfel rolul profesorului și nevoile elevilor. Educația se schimbă, elevii se schimbă, iar profesorul trebuie să aibă deschiderea de a se adapta și de a se reinventa. Formarea continuă nu înseamnă să acumulăm certificate, ci să rămânem curioși, să experimentăm și să avem curajul de a spune: „Mai am de învățat”. În fond, un profesor care continuă să se instruiască le transmite elevilor, prin propriul exemplu, că învățarea nu se termină odată cu școala – este un proces care ne însoțește toată viața.

– **Ce înseamnă pentru dumneavoastră un „profesor bun” în școala de astăzi?**

– Este cel care știe să transmită cunoștințe, dar și să inspire. E deschis la schimbare, atent la nevoile elevilor și găsește modalități de a face învățarea relevantă și atractivă. Mai presus de toate, este un profesor care rămâne autentic și vede în fiecare elev un potențial care merită descoperit.

– **Acasă sunteți mamă a trei copii, iar la școală – ghid pentru zeci de alți elevi. Cine sunt oamenii din spate care vă susțin și vă înaripează zi de zi?**

– Înainte de toate, familia mea: soțul și cei trei copii. Ei sunt oamenii care mă țin cu picioarele pe pământ, dar și cei care îmi dau puterea să visez și să merg mai departe. Faptul că sunt mamă a trei copii m-a învățat poate cea mai importantă lecție: să am răbdare, să ascult cu adevărat și să

înțeleg că fiecare copil are propriul ritm și propria poveste. Mă susțin și oamenii cu care împart această profesie – colegii, elevii și, uneori, chiar părinții. Sunt momente în care o vorbă bună a unui elev, un rezultat neașteptat sau simplul „mulțumesc” îmi dau energia de care am nevoie. Cred că, de fapt, oamenii din jurul nostru ne dau aripi fără să-și dea seama. Iar eu sunt fericită că am o familie care mă susține și o profesie care mă provoacă să cresc în fiecare zi.

A intervievat

Silvia ȚURCAN

Uniforma nu rezolvă bullyingul, dacă școala nu schimbă relațiile dintre elevi

Uniforma școlară poate schimba felul în care arată elevii, dar nu și cauzele pentru care un copil ajunge să agrezeze un coleg. În contextul dezbaterilor din România privind introducerea uniformei obligatorii, psihologul Daniela Dumulescu, lector universitar la Universitatea „Babeș-Bolyai” din Cluj-Napoca, atrage atenția că bullyingul este un fenomen mult mai complex.

Dincolo de haină sunt relațiile dintre copii

Psihologul atrage atenția asupra unei alte dimensiuni importante a fenomenului: copilul care agrează poate fi, la rândul său, victimă. În studiul realizat de echipa sa, atât în rândul elevilor, cât și al studenților, a fost identificat un profil mixt, în care rolurile de victimă și agresor

se pot suprapune. Această perspectivă schimbă și modul în care poate fi abordată intervenția. Comportamentul agresiv nu apare izolat, ci poate fi legat de dificultăți de reglare emoțională, relații problematice și un climat în care comportamentele de bullying sunt tolerate.

Un rol important îl au și martorii. Atunci când colegii sau adulții asistă la o situație de bul-

lying și nu intervin, fenomenul poate continua. De aceea, prevenirea nu înseamnă doar identificarea și sancționarea agresorului, ci și formarea capacității comunității școlare de a recunoaște și opri astfel de comportamente.

Ministerul Educației și Cercetării din România include, de altfel, prevenirea și combaterea bullyingului în cadrul mai larg al măsurilor privind siguranța școlară. Procedurile oficiale prevăd intervenția în cazurile de violență și implicarea școlii, familiei și altor specialiști.

Ce poate face școala în loc să se limiteze la uniformă

Prevenirea bullyingului presupune intervenții care acționează asupra relațiilor și climatului școlar. Normele românești privind prevenirea și combaterea violenței psihologice prevăd, printre altele, activități de informare pentru elevi, părinți și personalul școlii, proceduri clare de intervenție, implicarea cadrelor didactice și a părinților, precum și evaluarea

impactului măsurilor adoptate. D. Dumulescu indică și importanța activităților prin care adolescenții își pot construi relații și grupuri de apartenență sănătoase. Cluburile, hobby-urile și proiectele comune pot crea contexte în care elevii își găsesc colegi cu interese similare și dezvoltă relații în afara ierarhiilor care se formează uneori în colectivul clasei. În această logică, școala are de lucrat nu doar la reguli, ci și la competențele socioemoționale ale elevilor, relațiile dintre copii și capacitatea adulților de a interveni atunci când apare bullyingul.

Dezbaterile actuale din România privind uniforme au readus în atenție această întrebare: cât poate rezolva o schimbare vizibilă de ordin vestimentar într-un fenomen ale cărui cauze țin, în mare parte, de relațiile dintre oameni? Răspunsul specialiștilor citat de Edupedu.ro indică necesitatea unor măsuri mai largi decât simpla uniformizare a aspectului elevilor.

Copiii folosesc AI mai mult decât părinții. Ce se întâmplă acasă, ajunge și la școală

Inteligența artificială (AI) generativă a intrat rapid în viața copiilor, iar școala începe să se confrunte cu o întrebare care depășește sala de clasă: cine îi învață pe elevi să folosească responsabil instrumentele AI atunci când acestea sunt utilizate acasă? Părinții au un rol important în formarea comportamentelor digitale ale copiilor, însă tocmai această dimensiune este încă insuficient cercetată. Analiza Comisiei Europene „Friend or foe? Evidence from the use of generative artificial intelligence in learning and teaching”, publicată în septembrie a.c. și prezentată pe larg de Edupedu.ro, constată un deficit important de date privind utilizarea AI de către părinți și influența acestora asupra modului în care copiii folosesc tehnologia.

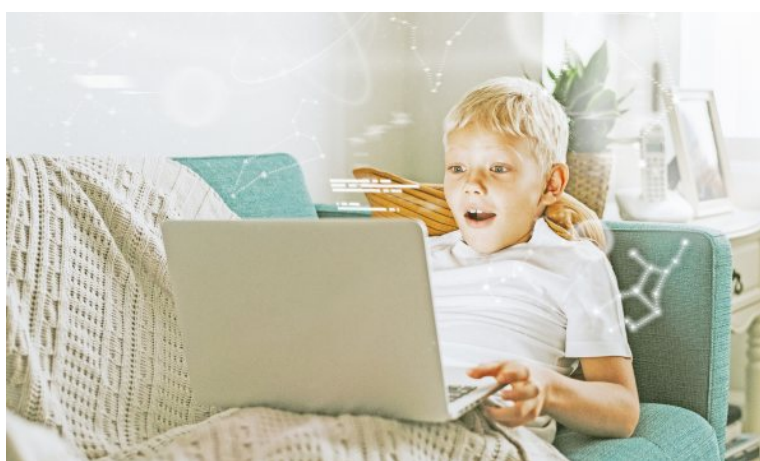
tul Comisiei Europene arată că utilizarea AI poate susține învățarea atunci când elevul rămâne implicat activ în proces, folosind tehnologia pentru a explora, a primi explicații, a verifica sau a-și îmbunătăți propria muncă. În schimb, utilizarea mecanică a conținutului generat de AI poate diminua tocmai efortul intelectual pe care școala urmărește să îl formeze.

Diferența este ușor de observat. Un elev poate cere unui instrument AI să îi explice o noțiune pe care nu a înțeles-o. Poate solicita exemple suplimentare sau verifica dacă argumentarea sa este coerentă. Dar poate, la fel de bine, să ceară ereditatea integrală a temei și să o prezinte drept propria muncă. În primul caz, AI poate deveni instrument de învățare. În al doilea, există riscul ca ea să devină substitut pentru învățare.

Ce poate face părintele

Aici apare una dintre cele mai importante responsabilități ale familiei. Părintele nu trebuie să fie specialist în inteligență artificială și nici să poată explica modul în care funcționează un model lingvistic. Are însă nevoie de suficiente cunoștințe pentru a discuta cu copilul despre felul în care acesta utilizează AI. Întrebările pot fi simple: De ce ai folosit AI? Ce ai făcut tu? Cum ai verificat răspunsul? De unde știi că informația este corectă? Ce ai înțeles din ceea ce ți-a oferit instrumentul? Astfel de întrebări mută accentul de la controlul tehnologiei la dezvoltarea discernământului.

Potrivit analizei Comisiei Europene, atitudinile și competențele părinților sunt importante pentru orientarea copiilor în mediile digitale, însă cercetările existente în acest domeniu sunt încă puține. Un studiu calitativ realizat în Hong Kong, pe 160 de părinți ai unor elevi din

ciclul primar, citat în raport, a constatat că părinții cu un nivel mai ridicat de educație tind să aibă mai multe cunoștințe despre AI și atitudini mai favorabile față de utilizarea acesteia. În aceeași direcție, datele europene indică diferențe de atitudine în funcție de nivelul de educație. Aceste date nu înseamnă că nivelul de educație al părintelui determină automat modul în care copilul folosește AI. Ele indică însă importanța accesului adulților la informație și oportunități de formare.

Cât de multe reguli există acasă?

O altă constatare citată de Comisia Europeană ridică o problemă interesantă. Un studiu realizat în 2025 în Estonia, Polonia și Norvegia arată că părinții copiilor de 9-16 ani tind să încurajeze utilizarea AI pentru activități școlare, dar impun relativ puține restricții pentru anumite forme de utilizare. Mai puțin de 30% dintre copii au perceput restricții parentale privind utilizarea AI pentru rezumarea sau explicarea unor texte mai lungi ori pentru redactarea unor eseuri școlare.

În cazul unor utilizări precum crearea de deepfake-uri sau discutarea

unor probleme personale de sănătate, mai puțin de 10% dintre copii au perceput restricții din partea părinților. Rezultatele trebuie privite în contextul lor și nu pot fi generalizate automat la toate familiile europene. Ele arată însă că regulile privind utilizarea AI nu sunt încă o practică bine conturată în multe familii.

De la interdicție la ghidare

În fața unei tehnologii noi, interdicția poate părea cea mai simplă soluție. În cazul inteligenței artificiale, însă, este puțin probabil ca ea să fie suficientă. Instrumentele AI sunt accesibile, iar utilizarea lor se extinde inclusiv în educație și pe piața muncii. De aceea, copilul are nevoie mai degrabă de criterii decât de o listă nesfârșită de interdicții.

El trebuie să știe când AI poate fi un instrument util. Să înțeleagă că un răspuns generat nu este neapărat unul corect. Să verifice informațiile. Să nu introducă date personale sau sensibile. Să distingă între ajutorul oferit de AI și înlocuirea propriei munci. Și, mai ales, să poată explica ceea ce a făcut, chiar dacă a folosit un instrument AI în procesul de lucru.

AI poate fi utilă și părinților

Raportul european vorbește și despre oportunitățile pe care inteligența artificială le poate crea pentru implicarea părinților în educația copiilor. Instrumentele AI pot ajuta la înțelegerea unor informații despre activitatea școlară, la pregătirea dialogului cu profesorii sau la orientarea prin anumite proceduri administrative. Pentru părinți care se confruntă cu bariere informaționale, asemenea instrumente pot facilita accesul la resurse și explicații.

Comisia Europeană subliniază însă că AI trebuie să sprijine implicarea părintelui, nu să înlocuiască relația directă dintre părinte și copil. Aceeași regulă este valabilă și în cazul elevului: tehnologia poate oferi explicații și sugestii, dar nu poate prelua responsabilitatea pentru propria învățare.

Școala nu poate educa singură pentru era AI

Una dintre concluziile importante care se desprind din analiza europeană este că integrarea inteligenței artificiale în educație nu poate fi tratată exclusiv ca o problemă a școlii. Dacă elevul învață la clasă că informațiile generate de AI trebuie verificate, aceeași regulă trebuie să fie valabilă și acasă. Dacă profesorul îi cere să își asume propria contribuție la o lucrare, familia trebuie să înțeleagă de ce acest lucru contează.

De aici rezultă o nouă formă de parteneriat între școală și familie. Nu este suficient ca părinții să știe dacă propriul copil folosește AI. Este important să înțeleagă pentru ce o folosește și ce învață, de fapt, din această experiență. Iar aici se află una dintre marile provocări ale educației în era inteligenței artificiale: să-i învățăm pe copii nu doar să obțină răspunsuri de la AI, ci să pună întrebări bune, să verifice, să argumenteze și să gândească independent.

Diferența dintre generații este însă vizibilă. Datele Eurostat pentru 2025, citate în analiza europeană, arată că 63,8% dintre tinerii de 16 - 24 de ani din UE au utilizat instrumente de inteligență artificială generativă, față de 39% dintre persoanele de 34 - 44 de ani. Pentru educație, această diferență este relevantă: copiii și adolescenții pot ajunge să utilizeze AI în mod curent înainte ca părinții lor să își formeze propriile repere privind această tehnologie.

Mai important decât „dacă” este „cum”

Faptul că un copil utilizează AI nu spune, în esență, prea multe despre calitatea învățării. Contează scopul pentru care este folosit instrumentul și locul pe care îl păstrează elevul în propriul proces de gândire. Rapor-

La Școala de Arte din Varnița, circa 40 de elevi au descoperit prin muzică limbi europene

Institutul Cultural Român „Mihai Eminescu” din Chișinău a organizat, în cadrul unei întâlniri pentru aproximativ 40 de elevi ai Școlii de Arte din satul Varnița, Anenii Noi, activități de explorare ce vizează limbile și culturile Europene, prin muzică și dialog. Evenimentul s-a desfășurat cu sprijinul Ambasadei României în Republica Moldova, fiind dedicat Zilei Europene a Limbilor.

Prin asemenea acțiuni artistico-științifice, s-a urmărit oferirea tinerilor unei perspective mărețe asupra diversității lingvistice și culturale europene. La deschiderea evenimentului, directoarea ICR Chișinău, Monica Babuc, a vorbit despre importanța cunoașterii limbilor străine și rolul acestora în procesul de apropiere dintre oameni și culturi.

Discuția a pornit de la diversitatea lingvistică a Europei, fiind evidențiat faptul că fiecare limbă oferă un acces specific la cultură, literatură, istorie și tradiții. În continuare, călătoria prin limbile europene s-a realizat prin muzică. Baritonul Sergiu Garabajii, acompaniat la pian de Magdalina Ignatiuc,

a interpretat lucrări în franceză, italiană, germană și română, semnate de compozitori europeni.

De spus că programul muzical a inclus „L'Invitation au voyage” de Henri Duparc, aria „Non più andrai, farfallone amoroso” din opera „Nunta lui Figaro” de Wolfgang Amadeus Mozart, „O du, mein holder Abendstern” din opera „Tannhäuser” de Richard Wagner și „Lelea cu scurteica verde” de Zlata Tcaci.

Apoi Sergiu Garabajii s-a referit la importanța limbii pentru interpretarea vocală, scoțând în evidență rolul experienței în privința studierii și interpretării repertoriilor în mai multe limbi. De asemenea, maestrul a specificat că înțelegerea textului îi permite interpretului să transmită mai fidel emoția și intenția compozitorului.

La întâlnire au mai participat directoarea Școlii de Arte, Olga Cebotari, și profesori ai instituției. Reamintim că Ziua Europeană a Limbilor este celebrată anual la 26 septembrie, promovându-se astfel pe continentul nostru diversitatea lingvistică și învățarea limbilor străine.

Profesorii din Republica Moldova pot candida la Global Teacher Prize 2027

Înscrierile la ediția 2027 a Global Teacher Prize sunt deschise, iar profesorii din Republica Moldova se numără printre cei care pot candida pentru premiul de 1 milion de dolari SUA. Organizatorii au extins, în acest an, categoria participanților eligibili.

Pe lângă profesorii care predau în școli, pot candida cadrele didactice care desfășoară activități educaționale online, coordonează programe în domeniu, lucrează cu refugiați sau activează în sfera educației nonformale. Participarea este posibilă atât prin depunerea cererii proprii candidaturi, cât și prin nominalizarea unui profesor de către o altă persoană. Sunt vizați profesioniștii din educație care pot demonstra contribuții și rezultate cu impact asupra elevilor sau comunității.

Prin extinderea criteriilor de eligibilitate, competiția include o gamă mai largă de experiențe și contexte educaționale, reflectând diversitatea formelor în care se desfășoară activitatea didactică.

Înscrierile și nominalizările pentru Global Teacher Prize 2027 sunt deschise. Condițiile de participare și formularul de înscriere sunt disponibile pe pagina oficială Global Teacher Prize.

UE: Societatea contemporană și rolul lecturii

Conferința internațională „Lectura ca bază pentru cultură, cunoaștere și dezvoltare” s-a desfășurat recent la Biblioteca Națională a Republicii Moldova. Evenimentul, aflat la a VIII-a ediție, a întrunit specialiști din România, Bulgaria, Letonia, Lituania, Polonia și din țara noastră.

La Conferință s-a pus în discuție modul în care lectura poate deveni o componentă durabilă a culturii naționale, politicile de promovare a lecturii și felul în care bibliotecile își pot adapta activitatea la schimbările tehnologice și noile modalități prin care oamenii descoperă cărțile. Prima sesiune, cu genericul „Cum se transformă un program într-o cultură națională a lecturii?”, a fost dedicată comunităților de cititori și importanței bibliotecilor.

De asemenea, a fost abordat subiectul cu privire la relația dintre lectură și noile tehnologii. Sesiunea „Cărți și algoritmi – dialog între generații” a examinat modul în care tehnologiile digitale și

inteligenta artificială influențează felul în care cititorii aleg și interpretează cărțile. Participanții au mai discutat despre transformarea bibliotecilor într-un context în care cartea tipărită coexistă cu resursele digitale, iar recomandările algoritmice devin tot mai prezente în procesul citirii și de selectare a informațiilor.

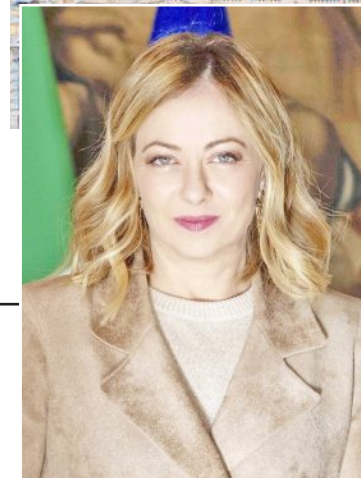
Desfășurarea evenimentului a devenit posibilă grație grantului oferit de Erland Kolding Nielsen, prin intermediul Conferinței Directorilor Bibliotecilor Naționale Europene (CENL). Conferința internațională „Lectura ca bază pentru cultură, cunoaștere și dezvoltare” face parte din Programul Național *Lectura Central*, care promovează dezvoltarea culturii cititului în R. Moldova prin activități și inițiative organizate la biblioteci și în cadrul comunităților.

Italia va limita prin lege numărul de elevi străini din clase

Italia se pregătește să interzică acoperirea feței în școli și să limiteze numărul de elevi străini din fiecare clasă, a declarat premierul Giorgia Meloni, subliniindu-și orientarea de dreapta în cadrul unui eveniment pentru tineret organizat de partidul său, informează Agenția Informațională de Stat Moldpres. Italia se numără printre țările europene cele mai expuse la sosirile de migranți din cauza poziției sale centrale în Marea Mediterană, fapt ce transformă migrația într-o chestiune extrem de sensibilă și într-o provocare majoră.

Integrarea migranților, în special a celor proveniți din țări cu majoritate musulmană, rămâne un subiect controversat în politica și societatea din Italia. Dezbaterile privind simbolurile religioase, integrarea culturală, normele de acordare a cetățeniei și politica de imigrație polarizează frecvent opinia publică.

„În curând va fi prezentată în ședința de guvern o măsură menită să stabilizească prin lege un număr maxim de elevi străini per clasă. De asemenea, aceasta impune părinților elevilor străini

în cadrul unei reuniuni anuale a organizației de tineret a partidului său, Frații Italiei (Fratelli d'Italia).

„Dacă într-o clasă există un singur copil care nu înțelege limba italiană, acesta va reuși, probabil, să învețe limba și să se integreze rapid cu ajutorul colegilor și al profesorilor. Totuși, dacă numărul copiilor care nu înțeleg limba devine mare – sau chiar majoritar –, nu mai putem vorbi despre integrare, ci despre neglijență”, a adăugat prim-ministrul Italiei. Giorgia Meloni nu a precizat care ar urma să fie numărul maxim de elevi străini într-o clasă. Elevii care nu sunt cetățeni italieni reprezintă 11,6% din totalul celor înscriși în școlile din peninsula Apenină, conform Fondazione ISMU, o instituție de cercetare.

care întâmpină dificultăți majore de integrare în sistemul școlar obligația de a învăța limba italiană și interzice purtarea burka și niqab în școli. Trebuie să mergi la școală cu fața descoperită, iar în Italia nimeni nu poate decide, în numele unei tradiții reale sau presupuse, că o tânără trebuie să se ascundă”, a declarat G. Meloni

Procesul de acceptare a dizabilității copilului: etape, provocări și rolul parteneriatului cu echipa de incluziune școlară

Aflați în fața diagnosticului sau a primelor semne privind cerințele educaționale speciale (CES) ale copilului, părinții și îngrijitorii trec printr-o experiență profundă, marcată de incertitudine și stări emoționale intense. Acceptarea nu e o decizie instantanee, ci un parcurs dinamic, continuu și strict individualizat. În acest parcurs, tranziția de la frământările interioare ale familiei la acțiunea constructivă se realizează mai eficient atunci când părintele găsește în instituția de învățământ un partener deschis: cadrul didactic de sprijin (CDS) și echipa de incluziune școlară.

Etapele procesului de acceptare

Procesul de adaptare emoțională seamănă în mare măsură cu dinamica prelucrării unei pierderi, în acest caz reconfigurarea așteptărilor inițiale privind „copilul idealizat”. În acest sens, practica psihopedagogică identifică următoarele etape principale: șocul și negarea, cu o stare inițială de amorteală emoțională; refuzul de a accepta diagnosticul („Este doar o întârziere temporară”, „Mai așteptăm”, „Se va rezolva/recupera de la sine”), ce funcționează ca un mecanism defensiv împotriva suferinței coplesitoare; revolta și vina, însoțite de apariția unor întrebări frământătoare („De ce nouă?”, „Cu ce am greșit?”); furia îndreptată spre sistemul medical, comunitate, școală sau chiar spre propria persoană; negocierea, încercarea de a face compromisuri sau căutarea unor metode rapide și miraculoase de recuperare, din dorința de a inversa situația; depresia și tristețea profundă, asistate de conștientizarea realității diagnosticului – foarte frecvent apare senzația de izolare, oboseala cronică și teama legată de viitorul și autonomia copilului; acceptarea și adaptarea, cu reorientarea energiei de la întrebarea „De ce s-a întâmplat?” către „Ce putem face de acum încolo?” sau „Care poate fi soluția?”. Diagnosticul devine o componentă integrată a vieții de familie, fără a mai defini întreaga existență a copilului.

Provocările specifice părinților din R. Moldova

Părinții din Republica Moldova se confruntă frecvent cu un dublu efort, ce ține de gestionarea trăirilor interioare și depășirea barierelor din mediul extern: Stigma socială și reticența comunității, mentalitățile învechite sau lipsa de empatie determinând uneori retragerea și autoizolarea familiei; accesul inegal la servicii de suport, reieșite din diferențele dintre mediul urban și cel rural privind accesul la servicii multidisciplinare (logopedie, psihopedagogie specială, kinetoterapie, servicii de intervenție timpurie ș.a.); suprasolicitarea și riscul de burnout parental, unde îngrijirea continuă, combinată cu atribuțiile casnice și sarcinile administrative, conduce adesea la epuizare fizică și emoțională; teama de neintegrare în școala de circumscripție, exprimată prin anxietatea părinților legată de modul în care copilul va fi primit de colegi și de cadrele didactice de la clasă.

Puntea spre adaptare: Colaborarea dintre părinte, cadrul didactic de sprijin și echipa PEI

Procesul de acceptare a dizabilității se accelerează semnificativ atunci când părintele nu se mai simte singur în fața provocărilor educaționale. Echipa Multidisciplinară / Comisia Internă

de Protecție a Copilului și cadrul didactic de sprijin (CDS) reprezintă aliații principali ai familiei în mediul școlar. Cum sprijină CDS procesul de acceptare? Prin validare și ascultare fără judecată: specialistul din școală este adesea prima persoană din afara familiei care oferă un spațiu sigur de comunicare, înțelegând că reținerile sau

progrese, când cadrul didactic de sprijin ajută părintele să vadă pașii mici de dezvoltare ai copilului (atât pe plan cognitiv, cât și pe plan de socializare și autonomie), redându-i încrederea și speranța; facilitarea relației cu colectivul de elevi și alți părinți – CDS creează un mediu incluziv în clasă, promovând empatia și toleranța între copii, ceea ce reduce presiunea socială resimțită de părinte; ghidare și orientare către servicii de specialitate, când CDS face legătura dintre școală, Serviciul de Asistență Psihopedagogică (SAP) și alte resurse comunitare, oferind familiei o hartă clară a sprijinului disponibil.

Structura atelierelor de lucru în Programul de Abilitare

Organizarea atelierelor practice oferă un spațiu structurat în care părinții învață să colaboreze eficient cu cadrele didactice și să-și dezvolte

reziliența. Modulul I: Emoții, trăiri și harta propriei acceptări, normalizarea trăirilor și conștientizarea parcursului emoțional personal prin exerciții reflexive. Modulul II: Înțelegerea copilului și stimularea autonomiei, trecerea de la focalizarea pe deficit la identificarea potențialului și descompunerea sarcinilor zilnice în pași simpli (analiza sarcinii). Modulul III: Parteneriatul eficient cu Cadrul Didactic de Sprijin și Echipa PEI (planul educațional individualizat), înțelegerea rolului fiecărui specialist din școală, participarea activă la elaborarea PII-ului și simularea unor discuții constructive pentru depășirea blocajelor. Modulul IV: Autonomizarea părintelui și reziliența pe termen lung – Prevenirea burnoutului parental, dezvoltarea rețelei de suport de la egal la egal (peer-support) și identificarea resurselor comunitare.

Acceptarea dizabilității nu înseamnă resemnarea în fața limitărilor, ci punctul de plecare pentru o acțiune informată și echilibrată. Atunci când părintele și cadrul didactic de sprijin merg mână în mână, școala devine nu doar un loc al învățării, ci un mediu de siguranță, dezvoltare și demnitate pentru copil și familia sa. Jocurile și exercițiile pentru o minte sănătoasă sunt un veritabil ghid practic de stimulare cognitivă pentru copiii cu cerințe educaționale speciale.

Tatiana ANDONI,
cadru didactic de sprijin,
Gimnaziul „Mihai Eminescu”,
or. Cantemir

Sportul este inclus în voucherul cultural pentru tineri

Tinerii, organizațiile de tineret, federațiile și cluburile sportive, reprezentanții sectorului cultural și ai autorităților publice, precum și alți actori din domeniile culturii și sportului sunt invitați la consultări publice privind noul mecanism de acordare a voucherului cultural. Cuponul urmează să fie majorat de la o mie la două mii de lei și va putea fi utilizat, de această dată, atât pentru cultură, cât și pentru sport.

Astfel, se urmărește dezvoltarea programului, oferindu-li-se tinerilor mai multe oportunități. Conform noilor prevederi, tânărul însuși va alege domeniul de investire și va putea utiliza toți cei 2 000 de lei sau pentru cultură, sau pentru sport, sau va diviza suma pe ambele sfere de interes.

Este de menționat că pentru sport, voucherul va putea fi folosit la 3 categorii principale de cheltuieli. Prima este reprezentată de servicii sportive: un abonament,

o taxă de intrare sau de participare, o sesiune de antrenament, servicii de medicină sportivă ori legate de practicarea sportului. A doua categorie este a echipamentelor și bunurilor sportive. De pildă, încălțăminte de alergare, kimono pentru arte marțiale, rachetă de tenis ș.a.m.d. A treia categorie ține de accesul la evenimente și activități sportive, cum ar fi un bilet la un meci al echipei naționale, un curs de instruire sau o altă activitate sportivă eligibilă.

De asemenea, la consultările publice sunt invitați antrenorii, profesorii, părinții, comercianții, producătorii și prestatorii de servicii sau produse, precum și organizațiile ce au în grijă persoane cu dizabilități. În linii generale, consultările vor trata următoarele

probleme: Cum facem voucherul cât mai simplu de utilizat? Ce servicii și produse trebuie să fie eligibile? Cum evităm procedurile inutile? Cum facem tichetul mai potrivit pentru necesitățile unui tânăr de 18 ani? Cum ne asigurăm că poate fi folosit și în afara

orașelor mari? Cum ne asigurăm că tinerii cu dizabilități vor putea, în realitate, beneficia de el? Cum construim mecanismul astfel încât o parte cât mai mare din acești bani să ajungă la producători și prestatori locali, cluburi sportive, instituții culturale?

Prima rundă de consultări publice va avea loc luni, 5 octombrie a.c., la ora 14:00, în Sala „Europa” a Parlamentului. În prezent, tinerii care împlinesc vârsta de 18 ani beneficiază de un voucher cultural în valoare de o mie de lei, care poate fi folosit pentru produse și servicii din sfera culturii. Programul este în creștere, numărul beneficiarilor majorându-se de la 3 521 în 2023 la 4 275 în 2024 și la 9 554 în 2025. Per total, în cei 3 ani, 17 350 de tineri au beneficiat de voucherul cultural.

Să ne cunoaștem capitala. Chișinăul la 590 de ani

Cu acest generic a avut loc o impresionantă întâlnire la Biblioteca „Transilvania” din capitală, a doi istorici consacrați din republică, Lidia Prisac, doctor în istorie, și Ion Valer Xenofontov, lector universitar, cu mai mulți copii, majoritatea elevi de la gimnaziile și liceele din sectorul Cio-cana. Evenimentul a avut loc în cadrul campaniei Provocarea verii 2026 – Chișinăul la 590 de ani.

Elevii au îmbinat odihna cu lectura, completându-și cunoștințele din domeniul istoriei orașului în care locuiesc. Istoricii menționați, soț și soție, au fost foarte indicați de a veni în fața copiilor, deoarece sunt semnatarii a două volume despre istoria Chișinăului interbelic. Subsemnatul, moderatorul acestei întâlniri, și invitații s-au axat pe teme apropiate de interesele și vârsta copiilor, cum ar fi istoricul fabricii de bomboane sau celei de pâine, precum și biografia unor personalități care au locuit sau au vizitat Chișinăul interbelic.

Un interes deosebit au stârnit subiectele legate de faptul cum arăta orașul cu 100 de ani în urmă, ce mijloace de transport erau și alte aspecte inedite ce țin de trecutul urbei. Cea care a venit cu un mesaj de salut în fața copiilor a fost directoarea, Parascovia Onciu. Domnia sa de patru decenii conduce această

instituție publică, care inițial s-a numit Biblioteca nr.32, iar din 29 august 1991 a fost reorganizată în prima Bibliotecă publică de carte românească din republică. Pentru a fi mai convingători, propunem atenției câteva scurte spicuiri din alocuțiunile invitaților.

Lidia Prisac: Dragi copii, venim astăzi în fața voastră cu povestea Chișinăului interbelic. Perioada dintre Primul Război Mondial și cel de al Doilea se numește interbelică. Chișinăul nostru, ca și Basarabia în general, a fost timp de 22 de ani în componența României întregite. Noi am revenit atunci la valorile noastre naționale, la limba română. Această perioadă am studiat-o împreună cu istoricul Ion Valer Xenofontov și am valorificat-o în cadrul a două volume intitulate „Chișinău, cel de-al doilea oraș al României întregite”, pentru că avea după București cel mai mare număr de locuitori.

Ion Valer Xenofontov: Când lucrează și bărbații, și femeile în echipă este ceva extraordinar. Noi am încercat să mergem după acest

etalon. Haideți să dăm o definiție a istoriei, cu aceasta încep și lecțiile la Facultate (din sală a venit răspunsul oportun: „O știință care studiază trecutul”).

Moderatorul: Eminescu zicea: „Vrei viitorul a cunoaște, te întorcede în trecut”.

Ion Valer Xenofontov: Sigur, ce a spus Eminescu este o axiomă, el fiind un geniu pe care ni l-a dat Dumnezeu. A doua dimensiune a istoriei este omul, personalitățile, și a treia - locul, spațiul. Istorie se alcătuiește din trei dimensiuni: timpul, spațiul și omul.

Moderatorul: Atunci să aflăm ce transport a fost la Chișinău cu mai mulți ani în urmă.

Lidia Prisac: Atunci se circula cu tramvaiul tras de cai. Chișinăul avea patru linii de tramvai. Erau și șarete, trăsură, apărușă și unele automobile, însă ele erau un lux. Dar să știți, copii, Chișinăul a avut și aviație, a fost deschis un aeroport, care se afla în zona de astăzi a sectorului Râșcani, unde este actualul Bulevard „Grigore Vieru”.

Ion Valer Xenofontov: Tramvaiele inițial erau trase de cai și erau gestionate de o companie belgiană. Belgienii aveau monopolul asupra tramvaiului în întregul spațiu românesc. Un amănunt interesant este că Ziua Copilului în perioada interbelică era marcată pe 25 mai, atunci fiind înființate și primele grădinițe de copii, care se numeau de fapt „Grădini de copii”.

După care copiii au aflat mai multe detalii despre monumentele din Chișinău, cum ar fi cel al lui Ștefan cel Mare, peripețiile cu demontarea și evacuarea lui în România, apoi readucerea la Chișinău și mutarea lui dintr-un loc în altul. S-a vorbit despre arhitecții primăriei Chișinău: Alexandru Bernardazzi și Mitrofan Elladi. Iar stomacul orașului Chișinău era considerată Piața nouă, actualmente Piața Centrală, care până în anii treizeci ai secolului trecut era numită Piața Nouă.

Multe lucruri interesante și inedite au aflat copiii despre orașul Chișinău, ei fiind activi și bombardându-i pe istoricii invitați cu întrebări. Presupunem, pentru mulți dintre ei această întâlnire va fi una memorabilă, iar pentru alții chiar un imbold de a deveni și ei istorici, cercetători pentru a studia trecutul țării și orașului în care locuiesc, care în acest an a marcat, pe 17 iulie, 590 de ani de la prima atestare documentară. Biblioteca „Transilvania” dispune de numeroase albume și monografii despre istoria Chișinăului, așa că cei care vor să-și completeze cunoștințele la acest capitol sunt invitați să vină aici pentru un studiu mai amănunțit.

Andrei ROMÂN

Ilustrație de carte pentru copii la Expoziția „BookM@p 2”

Expoziția „BookM@p 2. Ilustratori din România și Republica Moldova” a adus în capitala țării noastre universul ilustrației de carte pentru copii, fiind găzduită la Biblioteca Națională. Evenimentul artistic face parte din programul CHILL Festival by FILIT – Chișinău Laborator Literar, aflat la a IV-a ediție și desfășurat în perioada 17-24 septembrie curent, propunând publicului o incursiune în lumea poveștilor prin culoare, formă și imaginație.

Lucrările expuse au creat un dialog vizual între artiști din România și R. Moldova, scoțând în evidență importanța ilustrației pentru construcția universului unei cărți. Expoziția a fost administrată de curatorul Cezarina Caloian, reunind lucrări care reflectă diversitatea stilistică și felurite modalități prin care ilustratorii contemporani dau chip și atmosferă poveștilor destinate copiilor. Festivitatea CHILL Festival by FILIT – Chișinău Laborator Literar a reunit scriitori, traducători, editori, artiști și profesioniști ai cărții din 12 țări europene, prin întâlniri literare, expoziții, lansări de

carte, dezbateri, proiecții și ateliere. De asemenea, vernisajul a oferit și un prilej de întâlnire cu ilustratori din Republica Moldova, publicul având posibilitatea să afle mai multe despre procesul creativ și felul în care o poveste poate fi transformată într-o experiență vizuală.

ANUNȚ

Direcția Educație, Tineret și Sport a Consiliului Raional Edineț anunță concurs pentru ocuparea funcțiilor vacante de:

- director al IP Gimnaziul Hlinaia, s. Hlinaia;
- director al IP Gimnaziul „Mihail Sadoveanu”, or. Cupcini;
- director al IP Liceul Teoretic Gordinești, s. Gordinești;
- director al IP Gimnaziul Ruseni, s. Ruseni;
- director al IP Complexul Educațional Gimnaziul-Grădiniță, s. Hincăuți.

Informații privind participarea la concurs pot fi găsite pe pagina web a Direcției Educație, Tineret și Sport a Consiliului Raional Edineț (detsedinet.md) și la numărul de telefon 0246.22097.

Univers Pedagogic *pro*

Chișinău, MD 2059, str. Doina, nr. 104, et. 2

E-mail: universs2@mail.ru, univers.pedagogic@gmail.com

Tipar: ÎSFEP „Tipografia Centrală”. Tiraj: 469 ex. Comanda nr. 3513.

ECHIPA REDACȚIONALĂ:

REDACȚOR-ȘEF	► Oxana Parașciuc
REDACȚOR PRINCIPAL	► Iulian Bogatu
REPORTER	► Silvia Țurcan
CORECTOR	► Elvira Țăganaș-Pânte
MACHETATOR	► Iurie Babii

Redacția nu corespundează cu autorii, nu recenzează și nu restituie materialele necomandate. Preluarea articolelor și pozelor este posibilă doar cu acordul prealabil al redacției.

INDICE DE ABONARE LA:

„Poșta Moldovei” – PM21741

„Moldpresa Grup” SRL

Abonare online: <https://services.posta.md/abonarea2022#/publication/264>